

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»

Кафедра цивільного права

ІТ-ПРАВО ТА КІБЕРБЕЗПЕКА В УМОВАХ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ

**МАТЕРІАЛИ
Всеукраїнського круглого столу**

Одеса,
12 квітня 2025 року

Одеса
Фенікс
2025

УДК 342.95 : 343.32 (477): 351.863
I-52

За загальною редакцією

доктора юридичних наук, професора **Є. Харитонова**,
кандидатки юридичних наук, доцентки **Ю. Кривенко**.

Упорядники-укладачі:

Кривенко Юлія – к.ю.н., доцентка кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія», доцентка;

Лешкова Єлизавета – лаборантка кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія».

ІТ-право та кібербезпека в умовах гібридної війни :
I-52 матеріали Всеукр. круглого столу (м. Одеса, 12 квіт. 2025 р.) / за заг. ред.: Є. О. Харитонова, Ю. Кривенко ; кафедра цив. права НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2025. – 138 с. – Режим доступу:

ISBN 978-617-8430-57-3

Збірник містить матеріали доповідей з теоретичних, історичних і методологічних проблем ІТ-права та кібербезпеки, які були оприлюднені на Всеукраїнському круглому столі «ІТ-право та кібербезпека в умовах гібридної війни» 12 квітня 2025 у Національному університеті «Одеська юридична академія».

Збірник спрямований на ознайомлення громадськості з дослідженнями науковців у сфері ІТ-права та кібербезпеки і може бути корисний як у навчальному процесі, так і в практичній діяльності.

УДК 342.95 : 343.32 (477): 351.863

*Матеріали видано в авторській редакції.
Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть
учасники конференції, їхні наукові керівники, рецензенти,
які рекомендували ці матеріали до друку.*

ISBN 978-617-8430-57-3

© Колектив авторів, 2025

© НУ «Одеська юридична академія»,
2025

Сафончик Оксана Іванівна,
*докторка юридичних наук, професорка, професорка кафедри цивільного
права Національного університету «Одеська юридична академія»*

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ШЛЮБНИХ ПРАВОВІДНОСИН В ЦИФРОВУ ДОБУ В УМОВАХ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ

Гібридна війна між росією та Україною, яка розпочалася ще у 2014 році, суттєво вплинула на різні аспекти суспільного життя, включаючи шлюбні правовідносини. Збройний конфлікт, анексія Криму та бойові дії на Донбасі призвели до значних змін у демографічній ситуації, міграційних процесах та правовому регулюванні сімейних відносин.

Конфлікт спричинив масову міграцію населення з окупованих та прифронтових територій. Багато громадян стали ВПО (внутрішньо переміщена особа), що вплинуло на їхнє особисте життя та можливості укладення шлюбу. Зміна місця проживання, втрата документів та інші труднощі ускладнювали процес реєстрації шлюбів.

На територіях, тимчасово окупованих росією (Донецька, Луганська області, Крим, частини Запорізької та Херсонської областей), діють незаконні російські закони та процедури реєстрації актів цивільного стану.

Слід відмітити, що Україна не визнає документи, видані окупаційними адміністраціями, у тому числі свідоцтва про шлюб.

Люди, які уклали шлюб на тимчасово окупованій території, змушені звертатися до суду для його визнання відповідно до українського законодавства.

Шлюбні правовідносини формуються на основі сім'ї - соціального осередку, що є одним із найдавніших і водночас фундаментальних інститутів суспільства, який відіграє важливу роль у його функціонуванні та розвитку. Сім'я виконує не лише соціальну, а й демографічну функцію, забезпечуючи відтворення населення та передачу культурних, духовних і національних цінностей наступним поколінням. Завдяки складній системі внутрішніх і зовнішніх зв'язків, а також різноманітним соціальним функціям, сім'я надзви-

чайно чутливо реагує на будь-які трансформації соціального, економічного чи правового характеру, які безпосередньо впливають як на її становлення, так і на динаміку розвитку суспільства загалом.

На сьогодні питання визначення понять «сім'я» та «члени сім'ї» є предметом активного наукового обговорення серед дослідників-цивілістів, оскільки правове регулювання зазначених категорій виходить за межі норм виключно сімейного законодавства України й знаходить відображення у правових джерелах інших галузей права [1, с.105].

Оцінка та всебічний аналіз будь-яких правових інститутів сімейного права неможливі без чіткого розуміння змісту базового поняття «сім'я». Це поняття традиційно привертає увагу наукової спільноти не лише в межах юридичної науки, а й у дослідженнях представників філософії, демографії, соціології та інших галузей знань, включаючи фахівців у сфері сімейного права [2, с.101].

Формування сім'ї безпосередньо пов'язане з юридичним фактом укладення шлюбу, який є підставою для виникнення правових взаємин між її членами.

Сім'я – це соціальна спільнота, об'єднана різноманітними зв'язками [3, с.44–45], серед яких значна частина має емоційно-психологічний характер, а інші зумовлені моральними, матеріальними чи діловими чинниками. Особливе місце в ієрархії суспільних інститутів належить сім'ї як об'єднанню осіб, пов'язаних не лише емоційними зв'язками, але й системою взаємних прав та обов'язків, закріплених правовими нормами, які відповідають інтересам держави. Становлення, стабільність і функціональна спроможність сім'ї як соціального осередку безпосередньо впливають на загальний стан і добробут суспільства.

Згідно з загальновизнаними підходами, відображеними в юридичній літературі, сім'я визначається як мала соціальна група, що ґрунтується на шлюбному союзі, спільному веденні господарства та взаємній моральній відповідальності між її членами [4, с.68; 5, с.85–86]. Сім'я виступає первинною основою виникнення сімейних правовідносин і охоплює певне коло осіб, яке, хоча й окреслене нор-

мами сімейного законодавства України, проте не має вичерпного характеру.

Однією з ключових юридичних ознак сім'ї, з позиції сімейного права, є спільне проживання її членів. Намір жити разом зазвичай виступає однією з мотивацій до укладення шлюбу, тоді як його відсутність може свідчити про фіктивний характер такого правового зв'язку.

Шлюбні правовідносини мають переважно особистий характер, оскільки регламентують укладення, припинення шлюбу та особисто-правовий статус подружжя. Водночас лише другорядно ці правовідносини включають майнові аспекти, пов'язані зі спільною чи роздільною власністю подружжя, а також з аліментними зобов'язаннями. При цьому майнові правовідносини в межах сімейного права завжди тісно взаємопов'язані з особистими або безпосередньо з них випливають, тоді як у цивільному праві подібний зв'язок не є обов'язковим.

За загальним правилом, шлюбні права та обов'язки мають особистий, невідчужуваний характер, що виключає їх передачу іншим особам – такі права неможливо продати, подарувати чи заповісти. Це стосується і майнових прав та обов'язків, зокрема аліментних, які також є юридично невідчужуваними [6].

Гібридна війна суттєво змінила соціальну та правову реальність в Україні. Зміни у демографічній ситуації, міграційних процесах та доступі до державних послуг вплинули на можливості громадян вступати у шлюб.

На територіях, непідконтрольних українській владі, виник правовий вакуум. Там запроваджувалися нелегітимні норми та процедури, що не визнаються Україною та міжнародною спільнотою. Це створило проблеми з визнанням шлюбів, укладених у цих регіонах, на підконтрольній Україні території.

У відповідь на виклики війни, український уряд запровадив спрощені процедури реєстрації шлюбів для військовослужбовців та ВПО. Це дозволило швидше укласти шлюби в умовах невизначеності та підвищеного ризику.

Україна відреагувала на виклики війни та внесла зміни у законодавство, щоб полегшити процес одруження для військовослужбовців та громадян, які перебувають у небезпечних умовах.

Серед основних законодавчих змін слід відзначити такі:

Постанова Кабінету Міністрів України № 1024 від 2022 року дозволяла військовослужбовцям укласти шлюб без фізичної присутності. Військові, які перебувають у зоні бойових дій, можуть реєструвати шлюб через довірену особу або за допомогою відео зв'язку.[7]

Пілотний проєкт «Шлюб за добу», запущений ще у 2016 році, цей проєкт набув популярності серед військових і переселенців у зв'язку з війною. Дає змогу зареєструвати шлюб без дотримання стандартного місячного терміну очікування [8].

Бойові дії змусили багатьох переглянути пріоритети у житті, що призвело до збільшення кількості шлюбів серед військовослужбовців. Одруження може надавати додаткові соціальні гарантії, наприклад, право на отримання виплат у разі загибелі військового.

Війна підвищила рівень стресу та невизначеності, що в деяких випадках стимулює швидке укладення шлюбів. Експерти зазначають, що в умовах війни люди схильні прагнути стабільності у вигляді створення сім'ї.

Гібридна війна створила нові умови для виникнення шлюбних правовідносин в Україні. Вплив війни проявляється у збільшеній кількості шлюбів серед військових, міграційних викликах, спрощених процедурах укладення шлюбу, а також проблемах із визнанням шлюбів, зареєстрованих на окупованих територіях. Український уряд адаптував законодавство до нових умов, що сприяло збереженню інституту шлюбу навіть в умовах триваючої війни.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Сімейне право: навч.-метод. посібник для здобув. вищої освіти ступеня «бакалавр», за спец. 081 «Право» / К. М. Глиняна, О. І. Сафончик, К. І. Спасова; Нац. ун-т «Одес. юрид. академія». 3-тє вид., перероб. Одеса: Фенікс, 2023.
2. Миронова Г. Моральні засади Сімейного кодексу України. Право України. 2004. № 4. С. 99–102/

3. Сімейне право України: Підручник /За ред. Є.О. Харитонова. Н.Ю. Голубевої. К.: Істина, 2010. 480с.

4. Дякович М.М. Сімейне право України: навчальний посібник. Харків: ЕКУС. 2022. 416 с. 116 с.

5. Сімейне право України: підручник /Л. М. Баранова та ін.; за заг. ред. В.І. Борисової, І.В. Жилінкової. 4-е вид., перероб. і допов. Харків: Право, 2012. 322 с.

6. Сімейне право України: підручник/ Дзера О.В., Боднар Т.В. Суми: Юрінком Інтер, 2020. 520 с.

7. Деякі питання державної реєстрації шлюбу в умовах воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 7 березня 2022 р. № 213. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213-2022-%D0%BF#Text> (втрата чинності 30.10.2024).

8. Шлюб за добу. Центральне міжрегіональне управління Міністерства юстиції України. URL: https://centraljust.gov.ua/dergavna_reestracia_aktiv_civil_stanu/shlyub_z_a_dobu

Харитонова Олена Іванівна,

докторка юридичних наук, професорка, членкиня-кореспондент НАПрН України, зав. кафедри інтелектуальної власності та патентної юстиції Національного університету «Одеська юридична академія»

БАГАТОАСПЕКТНІСТЬ РОЗУМІННЯ «ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ»

Визначення поняття і правової природи штучного інтелекту є наразі як найбільш досліджуваною, так і найбільш недослідженою проблемою, оскільки до сьогодні відсутнє єдине розуміння цієї нової для права категорії.

При цьому слід взяти до уваги складність терміно-поняття «штучний інтелект», його багатоаспектність, оскільки він перестає бути лише технологічним інструментом, спричиняючи все більший вплив на гуманітарні науки: філософію, політологію, соціологію, культурологію і, звичайно, право. Тому штучний інтелект повинен розглядатися, як вище було зазначено, не лише як технологічний інструмент, а й як, можливо, в першу чергу, соціально-культурний феномен, що впливає на смислові ознаки та архітектуру, цінності, суспільну взаємодію та взаємовідносини, людську ідентичність, що аналізується у гуманітарному напрямку знання. Саме застосуван-

Зміст

ПЕРЕДМОВА	4
Харитонов Євген Олегович ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКІЙ ВІЙНІ: ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ	6
Булеца Сібілла Богданівна ЦИФРОВІ АВАТАРИ: ОБ'ЄКТИ ЧИ СУБ'ЄКТИ ПРИВАТНОГО ПРАВА	10
Голубєва Неллі Юрійвна РОЗВИТОК CROSS BORDER E-COMMERCE В УКРАЇНІ	16
Давидова Ірина Віталівна ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ДЛЯ УКЛАДАННЯ СМАРТ-КОНТРАКТІВ	20
Менджул Марія Василівна ЦИФРОВІЗАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА ОСВІТУ ДІТЕЙ В УМОВАХ ВІЙНИ	24
Самойленко Георгій Валерійович ДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ПРАВОВОЇ ПРИРОДИ СТАРТАПУ	27
Сафончик Оксана Іванівна ДЕЯКІ ПИТАННЯ ШЛЯХОВИХ ПРАВОВІДНОСИН В ЦИФРОВУ ДОБУ В УМОВАХ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ	31
Харитонova Олена Іванівна БАГАТОАСПЕКТНІСТЬ РОЗУМІННЯ «ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ»	35
Берназ-Лукавецька Олена Михайлівна ОСОБЛИВОСТІ СТРАХУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ІТ КОМПАНІЙ	40
Василевська Надія Станіславівна ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В СИСТЕМІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я	43
Галупова Лариса Ігорівна КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ РЕЗУЛЬТАТІВ ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, СТВОРЕНИХ ЗА ДОПОМОГОЮ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ	47
Калітенко Оксана Михайлівна ІНФОРМАЦІЙНЕ СЕРЕДОВИЩЕ, ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ РЕСУРС У ГІБРИДНИХ КОНФЛІКТАХ	52
Кривенко Юлія Василівна ДО ПИТАННЯ СПАДКУВАННЯ ЦИФРОВОЇ РЕЧІ	55
Маковій Віктор Петрович ПРАВОВИЙ СТАТУС СТАРТАПУ ЯК СУБ'ЄКТА ІТ-ВІДНОСИН	59
Омельчук Олександр Сергійович ПОТЕНЦІАЛ ТА ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА ДЕЙТИНГ-ПЛАТФОРМАХ	64